

**Instrumenty
prawne OECD**

Rekomendacje Komitetu Pomocy Rozwojowej (DAC) w sprawie włączenia społeczeństwa obywatelskiego we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną

OECD

LEPSZE POLITYKI DLA LEPSZEGO ŻYCIA

Niniejszy dokument opublikowano pod auspicjami Sekretarza Generalnego OECD. Dokument ten jest Instrumentem prawnym OECD i może zawierać dodatkowy materiał. Opinie i argumenty zawarte w dodatkowym materiale niekoniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowiska państw członkowskich OECD.

Niniejszy dokument oraz wszelkie zamieszczone w nim dane i mapy nie naruszają statusu ani suwerenności jakiegokolwiek terytorium, przebiegu granic międzynarodowych i podziałów oraz nazw jakichkolwiek terytoriów, miast lub obszarów.

Dostęp do oficjalnych i aktualnych tekstów Instrumentów prawnych OECD, a także do innych, powiązanych informacji, znajduje się pod adresem: <http://legalinstruments.oecd.org>.

Powołując się na niniejszy dokument należy wskazać jego pełny tytuł:

OECD, *DAC Recommendation on Enabling Civil Society in Development Co-operation and Humanitarian Assistance*, OECD/LEGAL/5021

Seria: Instrumenty prawne OECD

Fotografie: © Marish/Shutterstock.com

© OECD 2021

Niniejszy dokument jest bezpłatny. Może być powielany i rozpowszechniany bezpłatnie bez konieczności uzyskiwania zezwolenia, pod warunkiem, że nie będzie zmieniany. Dokument ten nie podlega sprzedaży.

Dostępny jest w dwóch językach urzędowych OECD (angielskim i francuskim). Niniejszy dokument może być tłumaczony na inne języki z zastrzeżeniem, że jego tłumaczenie będzie oznaczone jako „tłumaczenie nieoficjalne” i opatrzone następującym komentarzem: „Tłumaczenie zostało wykonane przez [NAZWA AUTORA TŁUMACZENIA] wyłącznie w celach informacyjnych, przy czym OECD nie odpowiada za jego jakość. Jedynymi oficjalnymi wersjami są teksty w języku angielskim i francuskim dostępne na stronie <http://legalinstruments.oecd.org>”

Informacje ogólne

Rekomendacje Komitetu Pomocy Rozwojowej OECD (DAC) w sprawie włączenia społeczeństwa obywatelskiego we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną zostały przyjęte przez DAC dnia 6 lipca 2021 r. Rekomendacje te mają na celu wsparcie członków DAC oraz innych podmiotów zaangażowanych we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną. Wsparcie to polega na wzmocnieniu ich roli w przestrzeni obywatelskiej oraz usprawnieniu współpracy z przedstawicielami i aktorami społeczeństwa obywatelskiego, którzy powinni również podjąć kroki zmierzające do podniesienia efektywności i przejrzystości swoich działań oraz odpowiedzialności za nie.

Wezwanie do działania skierowane do podmiotów zaangażowanych we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną w celu włączenia społeczeństwa obywatelskiego

Agenda 2030 zaleca włączenie społeczeństwa obywatelskiego do procesu lokalizacji¹, realizacji oraz

¹ Lokalizacja to proces ograniczania skali, pozwalający na dostosowanie celów zrównoważonego rozwoju na szczeblu lokalnym.
Źródło: [PL_PODRĘCZNIK STRATEGIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW MIEJSKICH.pdf \(europa.eu\)](#)

monitorowania celów zrównoważonego rozwoju (CZR czyli SDGs²). Mając na celu wsparcie działań DAC, Dyrekcja Współpracy Rozwojowej OECD zebrała dane na temat najskuteczniejszych form włączania społeczeństwa obywatelskiego w tym zakresie. Wśród ważniejszych źródeł należy wskazać rozdział [Raportu nt. współpracy rozwojowej z 2018](#), poświęcony społeczeństwu obywatelskiemu i zasadzie niepomijania nikogo, badanie z 2020 r. pt. [Członkowie DAC i społeczeństwo obywatelskie](#), a także Programowy dokument prognostyczny z 2020 r. pt. [Transformacja cyfrowa a przyszłość przestrzeni społecznej do 2030 r.](#) Wspomniane raporty oraz źródła w nich cytowane, w tym Globalne partnerstwo na rzecz efektywnej współpracy rozwojowej (GPEDC) [Czyniąc współpracę rozwojową bardziej efektywną: Raport z postępów z 2019 r.](#) wskazują, że w najbliższej dekadzie należy zintensyfikować działania mające na celu wzmocnienie roli przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego i maksymalizacji ich pracy na rzecz Agendy 2030 oraz inkluzywnego zrównoważonego rozwoju w ogóle, a także ich udziału w walce z pandemią Covid-19 i jej konsekwencjami. Przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego w sposób znaczący przyczyniają się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Ich szczególne znaczenie widoczne jest zwłaszcza w procesie kształtowania się pokojowych i inkluzywnych społeczeństw oraz odpowiedzialnych i inkluzywnych instytucji w ramach 16. CZR, a także w zakresie ochrony i wzmacniania demokracji. Przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego są również niezbędnymi w procesie rewitalizacji partnerstwa globalnego w ramach 17. CZR.

Biorąc pod uwagę powyższe, członkowie DAC doszli do wniosku, że oto nadszedł decydujący moment na wzmocnienie ich roli jako podmiotów zaangażowanych we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną, a także podjęcie dalszych kroków na rzecz włączenia społeczeństwa obywatelskiego w tę współpracę i pomoc. Realizację tego przedsięwzięcia wsparło [Oświadczenie ze spotkania DAC wysokiego szczebla z 2020 r.](#), które zobowiązało członków DAC do stworzenia nowego instrumentu DAC wzmacniającego rolę społeczeństwa obywatelskiego. Konieczność włączenia społeczeństwa obywatelskiego podkreślono również we [Wspólnym oświadczeniu Komitetu Pomocy Rozwojowej OECD ws. kryzysu wywołanego przez COVID-19](#), z kwietnia 2020 r. Podczas [Dni Społeczeństwa Obywatelskiego](#), organizowanych w 2021 r. przez DAC ich uczestnicy – członkowie DAC, inne podmioty zaangażowane we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną, rządy krajów partnerskich, a także organizacje społeczeństwa obywatelskiego (CSO) – wezwali DAC do podjęcia ambitnych kroków na rzecz większego udziału DAC w procesie wzmacniania roli społeczeństwa obywatelskiego.

Rekomendacje Komitetu Pomocy Rozwojowej (DAC) są pierwszym międzynarodowym dokumentem wyznaczającym standardy działania podmiotów zaangażowanych we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną, a zwłaszcza przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego działających na rzecz Agendy 2030. Dokument stanowi obietnicę stosowania zasady niepomijania nikogo, odwołując się również do inkluzywnego zrównoważonego rozwoju, skutecznej pomocy humanitarnej, budowania pokoju oraz ochrony i wzmacniania demokracji.

Inkluzywny proces powstawania Rekomendacji DAC

Dyskusje towarzyszące powstawaniu Rekomendacji DAC toczyły się głównie w nieformalnej grupie roboczej (Community of Practice, CoP) DAC ds. społeczeństwa obywatelskiego, pomiędzy ekspertami ds. partnerstw w ramach społeczeństwa obywatelskiego i przestrzeni obywatelskiej pochodzącymi z krajów członkowskich DAC; ponadto rozmowy odbywały się podczas formalnych i nieformalnych spotkań DAC, z udziałem Nieformalnej Grupy Referencyjnej DAC ds. Efektywnej Współpracy Rozwojowej, organu pomocniczego DAC zajmującego się problematyką dobrego rządzenia (the DAC Network on Governance, GovNet), a także Grupy ds. Stosunków Zewnętrznych. Kwestię partnerstw organizacji społeczeństwa obywatelskiego konsultowano także z GPEDC w ramach Obszaru Działania 2.4. Szerokie konsultacje przeprowadzono z ekspertami z Dyrekcji Współpracy Rozwojowej oraz innymi właściwymi zespołami w ramach OECD, zwłaszcza z Dyrekcją Zarządzania Publicznego, która umożliwiła konsultacje z Grupą Roboczą Komitetu Zarządzania Publicznego ds. Otwartego Rządu (Public Governance Committee's Working Party on Open Government). Rekomendacje konsultowano także z Sekretariatem Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF).

Kluczowe w tym procesie były konsultacje z należącymi do DAC międzynarodowymi lub pochodzącymi z krajów partnerskich bądź lokalnymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego (CSO), przeprowadzone zarówno w ramach Grupy Referencyjnej DAC-CSO, jak i poza nią, a także bezpośrednie konsultacje członków DAC, prowadzone z CSO w ich krajach. Uwagi zgłosił również Komitet Doradczy Związków Zawodowych przy OECD (Trade Union Advisory Committee to the OECD) oraz Sieć Współpracy Rozwojowej Związków Zawodowych (ITUC-TUDCN). Szczególny wkład z perspektywy humanitarnych CSO wniosła Międzynarodowa Rada ds. Organizacji Wolontariackich (International Council of Voluntary Agencies, ICVA).

Włączenie społeczeństwa obywatelskiego: Trzy filary

Rekomendacje DAC odnoszą się do trzech wzajemnie ze sobą powiązanych filarów określających sposoby, w jakie podmioty zaangażowane we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną wzmacniają rolę społeczeństwa obywatelskiego. Ma to miejsce poprzez: 1) poszanowanie, ochronę i promowanie przestrzeni obywatelskiej; 2) wsparcie i zaangażowanie w działania społeczeństwa obywatelskiego; a także

² W niniejszym dokumencie przyjmujemy stosowanie skrótu CZR (cel, cele zrównoważonego rozwoju) w miejsce SDGs (*Sustainable Development Goals*), stosując się do wykładni Rady Języka Polskiego z dnia 21 września 2020 r.

3) inspirowanie CSO do poprawy skuteczności, przejrzystości i odpowiedzialności za realizowane zadania. Jak wynika z zebranych danych, owe trzy filary stanowią odpowiedź na szereg wyzwań utrudniających przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego wykorzystanie pełni ich możliwości. Po pierwsze, członkowie DAC wyrazili znaczne zaniepokojenie spadkiem poszanowania praw człowieka i demokracji przy jednoczesnym w skali globalnej wzroście tendencji autokratycznych. Ma to negatywny wpływ na korzystanie z prawa do pokojowych zgromadzeń, stowarzyszenia się i wolności wypowiedzi, i stanowi realne zagrożenie dla przestrzeni obywatelskiej. Po drugie członkowie DAC są świadomi ogromu pracy, jaką należy wykonać, aby poprawić jakość współpracy i wsparcia udzielanego przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego, w celu zapewnienia jak najskuteczniejszego wykorzystania zasobów przeznaczanych przez członków DAC na partnerstwo z tymi podmiotami. Po trzecie, mimo że przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego odgrywają decydującą rolę w walce z pandemią Covid-19, w odbudowie gospodarek i ich adaptacji do nowych warunków, nadal jest przestrzeń do zwiększenia efektywności i przejrzystości podejmowanych działań, a także odpowiedzialności za nie. Spójność i komplementarność wspomnianych trzech filarów decyduje o sile i charakterze Rekomendacji DAC, a umiejętność jednoczesnego uwzględnienia tych trzech filarów stanowi wartość dodaną DAC. Z Rekomendacji DAC wynika, że odniesienie się do któregośkolwiek z tych filarów osobno bądź wybiórczo nie jest wystarczające, by umożliwić przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego maksymalizację ich wszechstronnego wkładu na rzecz Agendy 2030 oraz zawartego w niej zapewnienia, że nikt nie zostanie pominięty, a także wkładu w inkluzywny zrównoważony rozwój, skuteczną pomoc humanitarną, budowanie pokoju, ochronę i wzmacnianie demokracji, zwłaszcza poprzez niwelowanie skutków pandemii Covid-19 i odbudowę gospodarczą.

Podstawą Rekomendacji DAC jest uznanie różnorodności społeczeństwa obywatelskiego oraz różnych ról, jakie pełnią poszczególni jego przedstawiciele. Rekomendacje opierają się na założeniu, że podmioty zaangażowane we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną powinny sprzyjać inkluzywnemu i niezależnemu społeczeństwu obywatelskiemu, zwłaszcza w krajach i terytoriach partnerskich, dla których przeznaczona jest oficjalna współpraca rozwojowa. Rekomendacje DAC mają na celu włączenie przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, zarówno tych niezależnych, jak i działających w charakterze partnerów wdrażających podmiotów zaangażowanych we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną.

Rozpowszechnianie, wsparcie implementacji i monitoring

Rekomendacje DAC będą rozpowszechniane na spotkaniach i wydarzeniach z udziałem różnych aktorów, takich jak członkowie DAC, inne podmioty zaangażowane we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną, instytucje wielostronne, środowisko akademickie, think-tanki oraz CSO. Miejscem popularyzacji Rekomendacji będą spotkania na poziomie regionalnym, takie jak Dialog DAC z Ameryką Łacińską i Karaibami, Dialog DAC z państwami arabskim, Globalne Spotkanie Podmiotów Zaangażowanych we Współpracę Rozwojową (Global Meeting of Development Co-operation Providers), a także warsztaty poświęcone reformie polityk. Rekomendacje będą też rozpowszechniać organy DAC, sieci i nieformalne grupy robocze. Popularyzacja Rekomendacji wśród i za pośrednictwem CSO w skali globalnej będzie również możliwa dzięki współpracy z Grupą Referencyjną DAC-CSO. Wydarzenie inauguracyjne przyjęcie Rekomendacji DAC będzie współorganizowane przez państwa członkowskie DAC, które odgrywają wiodącą rolę w tematyce, której przedmiotem są Rekomendacje. Aby wspierać wdrożenie Rekomendacji, Dyrekcja Współpracy Rozwojowej będzie współpracować z nieformalną grupą roboczą DAC ds. społeczeństwa obywatelskiego (DAC CoP on Civil Society), a także zasięgać konsultacji CSO w Grupie Referencyjnej DAC-CSO w celu stworzenia narzędzi wsparcia implementacji. Będą się na nie składać wskazówki techniczne, a także różne formy wzajemnego uczenia się, takie jak warsztaty i/lub bezpośrednie wsparcie sygnatariuszy na podstawie ich zgłoszeń. Wspólnoty praktyków DAC ds. społeczeństwa obywatelskiego będą pełnić rolę głównego forum wzajemnego uczenia się, zapewniając uczestnikom możliwość udzielania sobie nawzajem praktycznego wsparcia, a także realizacji Rekomendacji przez pozostałych sygnatariuszy. DAC dokona przeglądu implementowania Rekomendacji, m.in. poprzez mechanizm wzajemnej oceny wewnątrz DAC, wspieranie wdrażania doświadczeń, adaptacji oraz wymiany dobrych praktyk w celu budowania zrozumienia i potencjału. W ciągu pięciu lat od przyjęcia Rekomendacji powstanie raport oceniający postępy z wdrożenia tych środków.

Dane kontaktowe: DCD.FOR@oecd.org.

KOMITET POMOCY ROZWOJOWEJ OECD (DAC)

MAJĄC NA WZGLĘDZIE Rekomendację Rady ws. Spójności Polityk na rzecz Zrównoważonego Rozwoju [[OECD/LEGAL/0381](#)]; Rekomendację Rady dla Podmiotów Zaangażowanych we Współpracę Rozwojową ws. Zarządzania Ryzykiem Korupcji [[OECD/LEGAL/0431](#)]; Rekomendację Rady ws. Jawnego Rządzenia [[OECD/LEGAL/0438](#)]; Rekomendację DAC ws. wdrażania podejścia łączącego politykę rozwojową, humanitarną i bezpieczeństwa (tzw. *triple nexus*) [[OECD/LEGAL/5019](#)]; Rekomendację DAC ws. Przeciwdziałania Wykorzystywaniu Seksualnemu, Nadużyciom i Nękanii we Współpracy Rozwojowej i Pomocy Humanitarnej: Kluczowe Filary Profilaktyki i Reagowania [[OECD/LEGAL/5020](#)];

MAJĄC NA WZGLĘDZIE Ramy Dialogu między DAC i Organizacjami Społeczeństwa Obywatelskiego

[DCD/DAC(2018)28/FINAL];

MAJĄC NA WZGLĘDZIE podstawy zagwarantowane przez standardy międzynarodowe i dokumenty nt. różnych aspektów włączenia społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności Powszechną Deklarację Praw Człowieka [Rezolucja 217 A Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych]; Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych [Rezolucja 2200A (XXI) Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych]; Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych [Rezolucja 2200A (XXI) Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych]; Deklarację o prawie do rozwoju [Rezolucja 41/128 Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych]; Zasady Humanitarne; Deklarację ws. praw i odpowiedzialności osób, grup i podmiotów społeczeństwa w zakresie wspierania i ochrony powszechnie uznawanych praw człowieka i podstawowych wolności [Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych A/RES/53/144]; Konwencję Międzynarodowej Organizacji Pracy Nr 87 ws. prawa do zrzeszania się i ochrony prawa do organizowania się [CO87]; Konwencję ws. prawa do organizowania się i rokowań zbiorowych [CO98]; Deklarację Stulecia o Przyszłości Pracy [2019]; podstawowe międzynarodowe traktaty regulujące prawa człowieka, chroniące i promujące prawa jednostek i grup, którym służą lub które reprezentują przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, tj. kobiety, dzieci, osoby z niepełnosprawnościami, grupy dyskryminowane ze względu na pochodzenie, migranci, ludność rdzenna; Rezolucję Rady Praw Człowieka Narodów Zjednoczonych ws. przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego: tworzenia i utrzymywania w prawie i praktyce bezpiecznego i inkluzywnego środowiska [A/HRC/RES/24/21] oraz przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego: zaangażowanie międzynarodowych i regionalnych organizacji [A/HRC/RES/38/12]; i odpowiednie regionalne standardy w zakresie praw człowieka;

MAJĄC NA WZGLĘDZIE Agendę 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju oraz Cele Zrównoważonego Rozwoju [Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych A/RES/70/1] (dalej zwanej „Agendą 2030”); Globalne Partnerstwo na rzecz Efektywnej Współpracy Rozwojowej. Zasady Skuteczności Wskaźnik 2: Tworzenie środowiska sprzyjającego społeczeństwu obywatelskiemu, a także dokumenty końcowe zatwierdzone w 2016 r. w Nairobi, w 2014 r. w Meksyku, w 2011 r. w Pusan, w 2008 r. w Akrze i w 2005 r. w Paryżu; Wytyczne DAC ws. równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet we współpracy rozwojowej (1999); Zasady i dobre praktyki udzielania pomocy humanitarnej (2003); Nowe metody organizacji pracy (2017); Wielki Układ (2016); Dobre Praktyki Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF) w zwalczaniu nadużyć w organizacjach non-profit (Rekomendacja 8); standardy CSO łącznie ze Stambulskimi zasadami skuteczności rozwoju organizacji społeczeństwa obywatelskiego z 2010 r. i Globalnymi standardami odpowiedzialności organizacji społeczeństwa obywatelskiego;

UZNAJĄC, że aktorzy społeczeństwa obywatelskiego działają zarówno we własnym imieniu, jak i są partnerami wdrażającymi podmiotów zaangażowanych we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną (dalej zwanymi „podmiotami”).

UZNAJĄC, że przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego dzięki swojej różnorodności przyczyniają się znacząco do realizacji Agendy 2030, w zgodzie z zasadą niepominania nikogo, przyczyniają się do inkluzywnego zrównoważonego rozwoju, skutecznej pomocy humanitarnej, budowania pokoju oraz ochrony i wzmocnienia demokracji.

UZNAJĄC, że zdolność społeczeństwa obywatelskiego do realizacji prawa do pokojowych zgromadzeń, zrzeszania się, wolności wypowiedzi oraz jej wyrażania bezpośrednio i w internecie jest w wielu miejscach zagrożona, a zamykanie przestrzeni obywatelskiej jest jednym z powodów do niepokoju z uwagi na słabnące poszanowanie praw człowieka i demokracji i międzynarodowego prawa humanitarnego wobec coraz powszechniejszych autokracji, dodatkowo potęgowanego pandemią Covid-19;

UZNAJĄC, że wzrost liczby aktorów i działań niedemokratycznych podważa podstawowe wolności i prawa człowieka, szkodząc również procesowi włączenia społeczeństwa obywatelskiego;

UZNAJĄC, że zamykanie przestrzeni obywatelskiej stwarza rzeczywiste zagrożenie dla aktorów społeczeństwa obywatelskiego w wielu państwach, zwiększając jego podatność na zagrożenia, bezbronność wobec zagrożeń, a także negatywnie wpływa na jakość i skuteczność współpracy rozwojowej, pomocy humanitarnej i budowania pokoju;

UZNAJĄC, że wsparcie i zaangażowanie podmiotów świadczących współpracę rozwojową i pomoc humanitarną na rzecz społeczeństwa obywatelskiego powinno uwzględniać szerokie spektrum czynników, które wpływają na jego aktorów, w tym osoby znajdujące się na granicy ubóstwa, doświadczające nierówności, ofiary konfliktów, osoby szczególnie podatne na zagrożenia i marginalizację w krajach lub terytoriach partnerskich, w celu wzmocnienia lokalnej własności (local ownership) i na rzecz zrównoważonego rozwoju;

UZNAJĄC kontekst właściwy poszczególnym krajom i terytoriom partnerskim, możliwy korzystny lub niekorzystny wpływ podejścia prezentowanego przez podmioty świadczące pomoc dla sektora społeczeństwa obywatelskiego

i przestrzeni obywatelskiej oraz konieczność stosowania zasady nieszkodzenia (non nocere) przez te podmioty;

UZNAJĄC, że skuteczność, przejrzystość i odpowiedzialność podmiotów społeczeństwa obywatelskiego umożliwiają maksymalizację jego wpływu, mogą wzmocnić postrzeganie legalności społeczeństwa obywatelskiego, a dzięki temu stanowić przeciwwagę dla nieuzasadnionego ograniczania przestrzeni obywatelskiej;

UZNAJĄC, że polityka przyjęta przez podmioty świadczące pomoc i stosowane przez nie praktyki w zakresie poszanowania, ochrony i promocji przestrzeni obywatelskiej, wsparcia i zaangażowania na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, motywowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego do skuteczności, przejrzystości i odpowiedzialności, są ze sobą ściśle powiązane i wpływają na tworzenie sprzyjającego środowiska dla społeczeństwa obywatelskiego;

UZNAJĄC, że państwa, które przyjęły niniejsze Rekomendacje DAC (zwane dalej „Sygnatariuszami”) – zarówno członkowie DAC, jak i państwa niebędące jego członkami – działają w różnych ramach prawnych, instytucjonalnych i politycznych oraz w zróżnicowanym kontekście lokalnym właściwym odgrywanej przez nich roli we współpracy rozwojowej i pomocy humanitarnej, co może mieć wpływ na wdrażanie przez nie niniejszych Rekomendacji DAC.

I. **PRZYJMUJE**, na potrzeby stosowania niniejszych Rekomendacji DAC, następujące definicje:

- **Spółeczeństwo obywatelskie (civil society)** oznacza dobrowolne stowarzyszenie lub współdziałanie ludzi, za pomocą którego osoby fizyczne podejmują indywidualne lub zbiorowe działania w kierunku realizacji wspólnych potrzeb, pomysłów, zainteresowań, wartości, wiary i przekonań, które wspólnie określiły, a także formalne, półformalne i nieformalne tryby stowarzyszania się oraz objęte nimi osoby. Społeczeństwo obywatelskie jest czymś innym niż państwa, prywatne przedsiębiorstwa działające na zasadach komercyjnych czy rodziny.
- **Organizacje społeczeństwa obywatelskiego (CSO – civil society organisations)** są zorganizowaną reprezentacją społeczeństwa obywatelskiego, do której zaliczają się organizacje pozapaństwowe, ponadpartyjne, samorządne, niestosujące przemocy i niedziałające dla zysku i niestanowiące rodziny, w których ludzie gromadzą się w celu realizacji wspólnych potrzeb, pomysłów, zainteresowań, wartości, wiary i przekonań, w tym formalne i zarejestrowane organizacje oraz stowarzyszenia nieformalne, posiadające jednak strukturę i prowadzące działalność.
- **Przestrzeń obywatelska (civic space)** jest przestrzenią fizyczną, wirtualną, prawną, regulacyjną i polityczną, w której ludzie mogą – między innymi – bezpiecznie korzystać z przynależnego im prawa do pokojowych zgromadzeń, stowarzyszania się i wolności wypowiedzi z poszanowaniem praw człowieka.

FILAR PIERWSZY: POSZANOWANIE, OCHRONA I PROMOCJA PRZESTRZENI OBYWATELSKIEJ

II. **ZALECA**, aby sygnatariusze występujący w roli podmiotów zaangażowanych we współpracę rozwojową i pomoc humanitarną szanowali, chronili i promowali przestrzeń obywatelską, a w tym celu:

1. Wypracowali jednoznaczne stanowisko w sprawie inkluzywnego i niezależnego społeczeństwa obywatelskiego, wagi poszanowania, ochrony i promocji przestrzeni obywatelskiej przy jednoczesnym poszanowaniu prawa do pokojowych zgromadzeń, swobodnego stowarzyszania się i wolności wypowiedzi.
2. Dążyli do nawiązywania dialogu z krajami partnerskimi lub władzami lokalnymi czy samorządami terytorialnymi oraz podnoszenia ogólnego poziomu świadomości na temat wartości, jaką stanowi inkluzywne i niezależne społeczeństwo obywatelskie oraz uczestniczenie w nim, a także poszanowanie, ochrona i promocja przestrzeni obywatelskiej.
3. Prowadzili działania koordynacyjne wśród podmiotów świadczących pomoc oraz z udziałem organów międzynarodowych, regionalnych i krajowych w celu monitorowania poszerzania lub ograniczania przestrzeni obywatelskiej, poprawy dostępu do informacji i ich dystrybucji oraz w celu podejmowania bardziej zdecydowanych i spójnych działań o charakterze proaktywnym i zapobiegawczym.
4. Podejmowali racjonalne działania nienaruszające (wg zasady non nocere) przestrzeni obywatelskiej w krajach i na terytoriach partnerskich.
5. Współpracowali z organami i inicjatywami międzynarodowymi, regionalnymi i krajowymi, których celem jest praca na rzecz poszanowania, ochrony i promocji przestrzeni obywatelskiej oraz wspierali je.
6. Wspierali, w stosownych przypadkach, instytucje rządowe krajów lub terytoriów partnerskich w zakresie odpowiedzialności i kontroli, ram prawnych i regulacyjnych oraz wzmocnienia roli społeczeństwa obywatelskiego

zgodnie z prawami człowieka, jak również zapobiegania niezamierzonym konsekwencjom błędnej interpretacji lub niewłaściwego stosowania przepisów o walce z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu.

7. Współdziałali, w stosownych przypadkach, z sektorem prywatnym i niezależnymi mediami, w celu poszanowania, ochrony i promocji otwartej przestrzeni obywatelskiej i propagowania dialogu społecznego jako warunku niezbędnego do kształtowania przyjaznego otoczenia biznesowego i medialnego.

8. Opracowywali strategie zwalczania dezinformacji, nękania, dyskryminacji i antydemokratycznych narracji wymierzonych w społeczeństwo obywatelskie oraz dzielili się nimi z podmiotami świadczącymi pomoc i przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego.

9. Wspierali szerszą i bardziej inkluzywną obecność społeczeństwa obywatelskiego w polityce publicznej na wszystkich szczeblach władzy krajów lub terytoriów partnerskich we współpracy z innymi instytucjami, w tym poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych.

10. Rozpoznawali i reagowali na wynikające z technologii cyfrowych wyzwania, ryzyka i systemowe nierówności, które ograniczają przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego w krajach lub terytoriach partnerskich, lub prowadzą do cyfrowego pozbawienia ich praw obywatelskich.

FILAR DRUGI: WSPIERANIE I ZAANGAŻOWANIE NA RZECZ SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO

III. ZALECA, aby Sygnatariusze, występujący w roli podmiotów świadczących pomoc humanitarną i koordynujących pomoc rozwojową, działali na rzecz społeczeństwa obywatelskiego i wspierali je, i w tym celu:

1. Opracowywali, w porozumieniu ze społeczeństwem obywatelskim, polityki lub strategie współpracy z nim zarówno w krajach lub terytoriach partnerskich, jak i krajach świadczących pomoc, które to polityki lub strategie:

- a. uwzględniałyby cele współpracy z szerokim spektrum przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, występujących zarówno w charakterze niezależnych podmiotów rozwojowych i humanitarnych, jak i partnerów wdrażających;
- b. miałyby na celu wzmocnienie lokalnej własności oraz inkluzywnego i niezależnego społeczeństwa obywatelskiego w krajach i terytoriach partnerskich;
- c. brałyby pod uwagę kontekstowe zagrożenia (i ryzyka) oraz szanse dla społeczeństwa i przestrzeni obywatelskiej, a także
- d. łączyłyby wspomnianą politykę lub strategię z szerszą polityką lub strategiami dotyczącymi współpracy rozwojowej, pomocy humanitarnej i budowania pokoju.

2. Wspierali aktywną obecność przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności w krajach i na terytoriach partnerskich, w których jest to wskazane i możliwe, w polityce i programach Sygnatariuszy, wyznaczaniu priorytetów, projektowaniu, realizacji, monitorowaniu i ocenie w drodze bardziej zorganizowanego, zinstytucjonalizowanego, inkluzywnego i otwartego dialogu, w tym dialogu z parlamentami, sektorem prywatnym i opinią publiczną.

3. Wspierali finansowo szerokie spektrum przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego jako pełnoprawnych i niezależnych aktorów działań rozwojowych i humanitarnych, jak również podmioty społeczeństwa obywatelskiego jako partnerów wdrażających, w szczególności reprezentujących członków środowisk szczególnie wrażliwych lub marginalizowanych, w zakresie – o ile jest to zasadne i możliwe – poprawy dostępności elastycznego i przewidywalnego wsparcia, wsparcia podstawowego i/lub wsparcia w ramach programów.

4. Propagowali i inwestowali w przywódczą rolę lokalnych przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego w krajach partnerskich, o ile jest to wskazane i możliwe poprzez:

- a. poprawę dostępności bezpośredniego, elastycznego i przewidywalnego wsparcia, w tym podstawowego i/lub w ramach programów, celem wzmocnienia ich niezależności finansowej, zrównoważonego rozwoju i lokalnej własności;
- b. wspieranie strategicznych sojuszy, sieci, platform i centrów informacji społeczeństwa obywatelskiego na poziomie regionalnym, krajowym i lokalnym, które mogą:
  - i. wzmacniać przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, w tym ich zdolności do pozyskiwania miejscowych źródeł finansowania, a także ochrony i promocji przestrzeni obywatelskiej; oraz
  - ii. reprezentować społeczeństwo obywatelskie na forach i w instytucjach międzynarodowych, wobec rządów krajów partnerskich i świadczących pomoc i innych interesariuszy;

- c. zapewnianie równoprawnego uczestnictwa lokalnych przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego w procesie podejmowania decyzji wspólnie z wspieranymi strategicznymi sojuszami, sieciami, platformami i centrami informacji społeczeństwa obywatelskiego w trakcie projektowania, budżetowania i realizacji ich zadań programowych.
5. Dzielili się doświadczeniami z zakresu optymalnego wspierania szerokiego spektrum formalnych i nieformalnych, tradycyjnych i nowych przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego oraz podejmowanych przez nich działań na poziomie regionalnym, krajowym i lokalnym, w krajach i na terytoriach partnerskich, takich jak ruchy społeczne, podmioty ekonomii społecznej, związki zawodowe i organizacje religijne.
6. Upraszczała wymagania administracyjne wobec wsparcia kierowanego do społeczeństwa obywatelskiego w celu obniżenia kosztów transakcyjnych ponoszonych przez nie i przez podmioty świadczące pomoc oraz korzystali z modyfikowalnych i elastycznych procesów w zarządzaniu wynikami finansowania społeczeństwa obywatelskiego.
7. Zwiększali przejrzystość i dostępność informacji na temat finansowania społeczeństwa obywatelskiego w krajach lub na terytoriach partnerskich, jednocześnie równoważąc kwestię potrzeby przejrzystości i kwestię potencjalnych zagrożeń politycznych i dla bezpieczeństwa wspieranych przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, którzy funkcjonują w niesprzyjającym otoczeniu.
8. Wspierali przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego i współpracowali z nimi w celu promowania globalnej edukacji obywatelskiej zorientowanej na inkluzywny, zrównoważony rozwój i ułatwiania zaangażowania narodów i społeczeństwa obywatelskiego w osiągnięciu celów Agendy 2030.
9. Współpracowali z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego w celu zapewnienia poszanowania standardów proponowanych przez DAC i inne organizacje międzynarodowe w realizowanych przez nie działaniach humanitarno-rozwojowo-pokojowych oraz ukrócenia wykorzystywania seksualnego, niegodziwego traktowania i molestowania w sferze współpracy rozwojowej i pomocy humanitarnej.
10. Prowadzili wewnętrzne działania koordynujące i dialog wewnątrzrządowy oraz – w razie potrzeby – konsultacje z właściwymi instytucjami w celu:
  - a. upowszechniania przestrzegania międzynarodowego prawa humanitarnego i zasady niedyskryminacji, oraz
  - b. reagowania na przeszkody utrudniające wspieranie społeczeństwa obywatelskiego w pracy z członkami środowisk szczególnie wrażliwych lub marginalizowanych, które to przeszkody mogą wynikać z niezamierzonych konsekwencji błędnej interpretacji lub niewłaściwego stosowania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy lub walce z finansowaniem terroryzmu.

FILAR TRZECI: MOTYWOWANIE CSO DO SKUTECZNOŚCI, PRZEJRZYSTOŚCI I ODPOWIEDZIALNOŚCI

IV. ZALECA, aby Sygnatariusze, występujący w roli podmiotów świadczących pomoc humanitarną i zaangażowanych w pomoc rozwojową, motywowali organizacje społeczeństwa obywatelskiego do skuteczności, przejrzystości i odpowiedzialności, a w tym celu:

1. Wzywali CSO i wspierali je w podejmowaniu dobrowolnych wysiłków na rzecz utrzymania istniejących dobrych praktyk i standardów dotyczących mechanizmów samorządności, przejrzystości i odpowiedzialności w celu zwiększenia obecności CSO w tychże mechanizmach.
2. Wzywali i wspierali CSO w opracowywaniu lub rozwijaniu wewnętrznych systemów gwarantujących zachowanie odpowiednich standardów ochrony praw człowieka w celu zapobiegania i reagowania na pierwotne przyczyny dyskryminacji, niegodziwego traktowania, wykorzystywania lub molestowania w ich organizacjach i działalności.
3. Współpracowali z CSO i wspierali je we wzajemnym wzmacnianiu zdolności do reagowania na zagrożenia, jakie stoją przed CSO, jak i we wzmacnianiu ich odporności, odpowiedzialności i skuteczności, zwłaszcza na poziomie krajów lub terytoriów partnerskich.
4. Wspierali bardziej sprawiedliwe partnerstwo między krajami świadczącymi pomoc i/lub międzynarodowymi CSO, a współpracującymi z nimi CSO w krajach lub terytoriach partnerskich, przy należyтым wykorzystaniu względnej przewagi komparatywnej (korzyści komparatywnych) każdego rodzaju organizacji społeczeństwa obywatelskiego.
5. Propagowali partycypacyjne i oparte na prawie podejście do lokalnej własności i odpowiedzialności CSO

oraz prowadzonych przez nie działań na etapie opracowywania, wdrażania i monitorowania programów, przy jednoczesnym zapewnieniu, że te programy nie przyczynią się do zaostrzenia istniejących form dyskryminacji lub nierówności.

6. Rozwijali przywódczą i innowacyjną rolę CSO we wskazywaniu i adaptacji nowych rozwiązań problemów rozwojowo-humanitarnych, w tym na drodze partnerstwa i współtworzenia z udziałem szerokiego spektrum podmiotów.

7. Sprzyjali, i w uzasadnionych przypadkach wspierali, własne inicjatywy CSO dotyczące współpracy pomiędzy nimi i koordynacji ich działań, a także z władzami krajów i terytoriów partnerskich na wszystkich poziomach, w celu zapobieżenia powielaniu działań i rywalizacji, oraz budowania wzajemnego szacunku, zaufania i odpowiedzialności.

8. Wymagali, w stosownych przypadkach, przestrzegania przez partnerskie CSO odpowiednich standardów międzynarodowych oraz właściwych przepisów prawa obowiązujących w krajach lub terytoriach partnerskich, o ile te przepisy szanują prawa człowieka i otwartą przestrzeń obywatelską.

V. ZWRACA się do Sekretarza Generalnego z prośbą o rozpowszechnienie niniejszych Rekomendacji DAC;

VI. ZWRACA się do Sygnatariuszy z prośbą o rozpowszechnianie niniejszych Rekomendacji DAC, w szczególności za pośrednictwem własnych agencji i partnerów realizujących działania rozwojowo-humanitarne-pokoju, oraz wewnątrz rządów;

VII. ZWRACA się z prośbą do pozostałych państw o uwzględnianie i stosowanie się do niniejszych Rekomendacji DAC.

VIII. ZACHĘCA zainteresowanych partnerów pozarządowych do upowszechniania i stosowania niniejszych Rekomendacji DAC;

IX. ZGADZA się, że uwzględniając program prac i budżet, DAC:

- a. Będzie nadal umożliwiał Sygnatariuszom dzielenie się politykami, najlepszymi praktykami i nowatorskimi rozwiązaniami w zakresie wzmocnienia roli społeczeństwa obywatelskiego w działaniach prowadzonych przez nich w zakresie współpracy rozwojowej i pomocy humanitarnej, w ramach istniejących forów i procesów, oraz prowadzenia szerokich konsultacji z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego w celu wspierania wzajemnego uczenia się i adaptacji oraz opracowywania narzędzi ułatwiających wdrażanie niniejszych Rekomendacji DAC;
- b. Dokona przeglądu realizacji Rekomendacji DAC, w tym poprzez istniejący mechanizm wzajemnej oceny partnerskiej DAC (peer review) oraz będzie wspierał wdrażanie doświadczeń, adaptację oraz wymianę dobrych praktyk w celu budowania zrozumienia i zdolności; oraz
- c. Przygotuje raport z wdrożenia wzmiankowanych środków w ciągu pięciu lat od przyjęcia niniejszych Rekomendacji, a następnie w okresach najwyżej dziesięcioletnich.

O OECD

OECD stanowi jedyne w swoim rodzaju forum współpracy rządów, podejmujących kwestie ekonomicznych, społecznych i środowiskowych wyzwań globalizacji. Organizacja przoduje również w działaniach zmierzających do lepszego wzajemnego zrozumienia i pomocy rządów w wypracowaniu odpowiedzi na nowe sytuacje i problemy takie, jak ład korporacyjny, gospodarka informacyjna i wyzwania związane ze starzeniem się społeczeństwa. Organizacja zapewnia przestrzeń, w której rządy mogą dzielić się doświadczeniami politycznymi, poszukiwać rozwiązań wspólnych problemów, określać dobre praktyki, a także koordynować politykę krajową i międzynarodową.

Członkami OECD są: Australia, Austria, Belgia, Kanada, Chile, Kolumbia, Kostaryka, Republika Czeska, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Niemcy, Grecja, Węgry, Islandia, Irlandia, Izrael, Włochy, Japonia, Korea, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Meksyk, Holandia, Nowa Zelandia, Norwegia, Polska, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria, Turcja, Wielka Brytania i Stany Zjednoczone. Unia Europejska uczestniczy w pracach OECD.

Instrumenty prawne OECD

W ramach OECD, od jej założenia w 1961 roku, powstało około 460 istotnych instrumentów prawnych. Zaliczają się do nich akty prawne OECD (tj. Decyzje i Rekomendacje przyjęte przez Radę OECD zgodnie z Konwencją OECD) i inne instrumenty prawne opracowane w ramach OECD (np. Deklaracje, porozumienia międzynarodowe).

Wszystkie ważne instrumenty prawne OECD, zarówno obowiązujące jak i uchylone, są wymienione w internetowym Kompendium Instrumentów Prawnych OECD. Przedstawiono je w pięciu kategoriach:

- **Decyzje** są przyjmowane przez Radę i mają charakter wiążący wobec wszystkich państw członkowskich za wyjątkiem tych, które wstrzymały się podczas głosowania. Decyzje ustanawiają konkretne prawa i obowiązki oraz mogą określać mechanizmy kontroli.
- **Rekomendacje** są uchwalane przez Radę i nie są prawnie wiążące. Stanowią zobowiązania natury politycznej wobec zawartych w nich zasad i wyrażają oczekiwanie, że Sygnatariusze dołożą wszelkich starań, aby je realizować.
- **Merytoryczne Dokumenty Końcowe** przyjmowane są nie przez organy OECD, ale przez poszczególnych wymienionych w nich sygnatariuszy i są efektem spotkań ministerialnych wysokiego szczebla lub innych spotkań w ramach OECD. Dokumenty te zazwyczaj wprowadzają ogólne zasady lub długofalowe cele i mają charakter uroczysty.
- **Umowy Międzynarodowe** są negocjowane i zawierane w ramach Organizacji. Są one prawnie wiążące dla Stron.
- **Uzgodnienia, Porozumienia i Inne:** w ramach wieloletniej działalności OECD wypracowano także kilka innych rodzajów istotnych dokumentów prawnych, takich jak: Porozumienie w sprawie oficjalnie wspieranych kredytów eksportowych, Międzynarodowe porozumienie w sprawie zasad transportu morskiego i Rekomendacje Komitetu Pomocy Rozwojowej (DAC).